O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“BOSHQA TARMOQLARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDIT” KAFEDRASI

MOLIYAVIY HISOBOT AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA O‘TKAZISHNING NAZARIY, TASHKILIY VA METODOLOGIK MASALALARI

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
MATERIALLARI
(2024 yil 15 noyabr)

SAMARQAND – 2024

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“BOSHQA TARMOQLARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDIT” KAFEDRASI

MOLIYAVIY HISOBOT AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA O‘TKAZISHNING NAZARIY, TASHKILIY VA METODOLOGIK MASALALARI

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
MATERIALLARI
(2024 yil 15 noyabr)

SAMARQAND – 2024

UO‘K: 657.6-051:006
Sh 63
KBK: 65.053

Moliyaviy hisobot auditini xalqaro standartlar asosida o‘tkazishning nazariy, tashkiliy va metodologik masalalar. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari 2024 yil 15 noyabr kuni. Samarqand, SamISI, 2024. – 454 bet.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchilar:

U.A. Shirinov – PhD, Dotsent;
X.O‘. Po‘latov – katta o‘qituvchi;

Nashr uchun mas’ullar:

K.B.Urazov – iqtisod fanlari doktori, professor;
M.Q.Pardaev – iqtisod fanlari doktori, professor;
S.N.Tashnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor.

Mazkur kitob buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va auditning nazariy va metodologik muammolari, soha sub’ektlarida auditning xalqaro standartlarini keng joriy qilish, jumladan moliyaviy hisobotni MHXSlari talablariga muvofiqlashtirish, “Buxgalteriya hisobi va audit” ta’lim yo‘nalishini xalqaro akkreditatsiyadan o‘tkazish, buxgalterlar va auditorlarni xalqaro sertifikatlashtirish, korxona va tashkilotlarda auditni xalqaro standartlar asosida o‘tkazish, moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirish, korxonalar faoliyati samaradorligini baholash va tahlil qilishga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqotlar natijalari o‘rin olgan. Ushbu to‘plamda tadqiqot natijalari bo‘yicha olingan xulosa va takliflar iqtisodiyotimizning rivojlanishiga, buxgalteriya hisobi va auditni xalqaro andozalar asosida tashkil etishga, ta’lim tizimini kredit-modul tizimiga o‘tkazishga xizmat qiladi.

Oliy ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilari, doktorantlar, mustaqil tadqiqotchilar, magistrantlar va bakalavrlar, shuningdek korxonalar rahbarlari, buxgalterlar, auditorlarlar va boshqa mutaxassislar uchun mo‘ljallangan.

Ilmiy to‘plam Oliy ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilari, talabalari, magistrlar, tayanch doktorantura, doktorantura, mustaqil izlanuvchilar va soha mutaxassislariga mo‘ljallangan.

Maqolalar mualliflar tahririda bosilmoqda. Ularda keltirilgan, raqamlar, faktlar, xulosa va tavsiyalarga mualliflar mas’ul. Ularning ayrim fikrlari tashkiliy guruh qarashlariga to‘g‘ri kelmasligi mumkin.

ISBN: 978-9910-702-29-7

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2024

эффективного использования. Главными задачами анализа использования основных средств являются (рис. 1)

Итак, проведение анализа основных средств компании может реализовываться по нескольким отдельным направлениям.

«Источниками данных для осуществления анализа основных средств любого предприятия выступает информация, которая содержится в бухгалтерской отчетности, бухгалтерских учетных регистрах, первичных бухгалтерских документах компании, к примеру, проектная или сметная документация, инвентарные карточки, план экономического и социального развития предприятия, план дальнейшего технического развития и проч.» [1, с.156].

Анализируемый период, как правило, включает несколько лет работы организации. За отчетный год берут один из годов (базовый) деятельности компании, а остальные годы его работы носят название анализируемых.

Начало анализа основных средств представляет собой анализа наличия, структуры и движения основных средств в компании [1,с.157].

Для анализа структуры все основные средства предприятия делят на производственные и непроизводственные. Производственные, в свою очередь, делят на активные и пассивные. Подобная детализация требуется для обнаружения резервов увеличения эффективности их применения на базе оптимизации структуры. Затем производится расчет абсолютного изменения стоимости основных средств в анализируемом периоде в сравнении с базисным, а также темпы роста стоимости основных средств.

Использованная литература:

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности: учебник/ Г.В. Савицкая. 2-ое изд. испр. и доп. – Минск: РИГТО, 2012. – 367с.
2. IAS-16
3. IFRS -16
4. Национальный стандарт бухгалтерского учёта №5.

Mintaqalarda turizm sohasida malakali kadrlarga qo‘yiladigan talablar

Raxmatov Adxam Itolmasovich – Axborot texnologiyalari va menejment universiteti “Iqtisodiyot kafedrasi” i.f.f.d, dotsenti v. b.

Annotatsiya: Maqolada muallif tahlillar asosida mintaqalarda turizm sohasida malakali kadrlarga qo‘yiladigan talablarning qisqacha bayonini izohini keltirgan.

Kalit so‘zlar: mintaqa, turizm, malaka, kadr, strategiya, iqtisodiyot, samaradorlik, turoperator, turpaket, turist .

Annotation: In the article, the author gave a brief description of the requirements for qualified personnel in the field of tourism in the regions based on the analysis.

Key words: region, tourism, qualification, personnel, strategy, economy, efficiency, tour operator, tour package, tourist.

Аннотация: В статье автор на основе проведенного анализа дал краткую характеристику требований к квалифицированным кадрам в сфере туризма в регионах.
Ключевые слова: регион, туризм, квалификация, персонал, стратегия, экономика, эффективность, туроператор, турпакет, турист.

O‘zbekiston mintaqasida faoliyat olib borayotgan turistik tashkilotining aniq tanlangan strategik missiyasi unig istiqboldagi maqsadlarni shakllantirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi. Eng umumiy shaklda maqsad - maqsadga muvofiq faoliyat natijasida biror narsaning istalgan real kelajakdagi holati hisoblanadi . Boshqacha qilib aytganda, bu muayyan vositalar yordamida faoliyat natijasi va uni amalga oshirish yo‘llarini oldindan prognoz qilish va rejalashtirish hisoblanadi. Turizm sohasini rivojlanishi turizm ta’limida malakali kadrlarga qo‘yiladigan talablarga bevosita bog‘liq bo‘lib, bu jarayon 1-jadvalda o‘z ifodasini topgan.

Mintaqaviy iqtisodiyotning rivojlanishida malakali kadrlar tayyorlashning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati jamiyatning iqtisodiy xizmatlar ko‘rsatish talablariga asosan belgilanadi.

1-jadval

Mintaqalarda turizm sohasida malakali kadrlarga qo‘yiladigan talablar

Xizmat turi	Turizm sohasidagi mutaxassisning kasbiy malakasi
Sayohat agentligi xizmatlari	Iste’molchini turistik mahsulotlar haqida xabardor qilish, turoperator bilan o‘zaro aloqada bo‘lish, iste’molchining arizasiga muvofiq turpaket narxini hisoblash, turpaket berish (turpaketlar, sug‘urta polislari), iste’molchiga vizani qo‘llab-quvvatlash.
Turistlarga hamrohlik qilish	Turistlarni marshrutda o‘zini tutish qoidalariga o‘rgatish, ularning harakatlarini muvofiqlashtirish va nazorat qilish, marshrutda turistlarning xavfsizligini ta’minlash, mezbon tomonidan turistlarga xizmat ko‘rsatish sifatini nazorat qilish, tur to‘g‘risida hisobot hujjatlarini rasmiylashtirish.
Turoperator xizmatlarini ko‘rsatish	Ommabop turistik mahsulotni shakllantirish, turistik mahsulotni shakllantirish, uning tannarxini hisoblash, turistik mahsulotni joriy etish va ilgari surish jarayonida turistik agentlar bilan o‘zaro hamkorlik qilish, turistik mahsulotni turizm sanoati bozorida ilgari surish uchun bozor tadqiqotlarini o‘tkazish.
Bo‘limni boshqarish	Bo‘linma faoliyatini rejalashtirish, bo‘ysunuvchilarning faoliyatini tashkil etish va nazorat qilish, hisobot va rejalashtirish hujjatlarini

	tuzish, bo‘linma faoliyatini tahlil qilish va ishni yaxshilash bo‘yicha chora-tadbirlar taklif qilish
Ekskursiya xizmatlarini ko‘rsatish	Ekskursiya dasturini ishlab chiqish, ekskursiya mavzusi bo‘yicha axborot materiallarini tayyorlash, iste’molchining arizasiga muvofiq ekskursiya o‘tkazish, sayyohlarga ekskursiya vaqtida o‘zini tutish qoidalari bo‘yicha ko‘rsatmalar berish, uchinchi tomon tashkilotlari (muzeylar, transport kompaniyalari), ekskursiya dasturini amalga oshirish bo‘yicha hisobot hujjatlarini tuzadi.

Mintaqalarda turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash jarayoni ta’limning maqsad va vazifalari, usullari, mazmuni, ta’lim tizimining samaradorligiga bevosita bog‘liq. Malakali kadrlar tayyorlashning maqsadi kerakli yo‘nalishdagi bilimlarni chuqur egallagan mutaxassislar, turli tarmoqlarda faoliyat yurituvchi malakali kadrlarni tayyorlash yoki hududda kadrlar malakali qatlamini yuzaga keltirish orqali jamiyatning umumiy bilim darajasini oshirish va boshqaruvni takomillashtirishdan iborat.

Iqtisodiyotda turizmning ulushi va ahamiyatining ortib borishi munosabati bilan uzluksiz professional turizm ta’limi sohasida sodir bo‘layotgan jarayonlarni ilmiy tushunish va asoslashga, xalqaro darajadagi turizm kadrlarini tayyorlashning izchil tizimini yaratishga ehtiyoj ortib bormoqda. Turizm industriyasining rivojlanish sur’atlari turizm sohasida ishlash uchun professional kadrlar tayyorlaydigan ta’lim muassasalari oldiga tobora ortib borayotgan talablarni qo‘ymoqda. Mintaqalarda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlaydigan oliy o‘quv yurtlarining har yili bitiruvchilarni mehnat bozoriga chiqarilishi ishga joylashishda raqobatni kuchaytiradi va ish beruvchilarning bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarligi darajasiga qo‘yadigan talablarini oshiradi. Jahonda inson faoliyatining turli sohalarida global o‘zgarishlar yuz berib, ularda innovatsion g‘oyalar va usullar qo‘llaniladi, shuning uchun talaba (bitiruvchi)lar sifatli tayyorlangan va chuqur bilimlar bilan qurollangan bo‘lishi kerak. Raqobatbardosh mutaxassis bo‘lish uchun esa mustaqil ta’lim bilan muntazam shug‘ullanish, o‘z-o‘zini takomillashtirish, yuqori maqsadlar belgilash va ularga erishish lozimligini ta’kidlash kerak.

O‘zbekiston mintaqalarda turizm sohasida oliy ta’lim tizimini boshqarishni jadal rivojlanti-rishga yuqori darajada e’tibor qaratib kelinmoqda. Xususan, 2022-2026 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning Taraqqiyot strategiyasida “uzluksiz ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta’lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish, ta’lim va o‘qitish sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish asosida oliy ta’lim muassasalari

faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish, o‘rta maxsus, kasb-hunar va oliy ta’lim muassasalari bitiruvchilarini ishga joylashtirish hamda xususiy tadbirkorlik sohasiga jalb etish”[130] bo‘yicha ustuvor vazifalar belgilab berilgan. Mazkur vazifalarning samarali ijrosi respublikamiz oliy ta’lim sohasining taraqqiyot tendensiyasini chuqur tahlil qilish va oliy ta’lim muassasalarida yuqori malakali kadrlar tayyorlashni boshqarish samaradorligini oshirish asosida ilmiy taklif hamda amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishni taqozo etadi.

Mintaqalarda turizm sohasi ta’limi tarkibiga quyidagilar kiradi: tanlangan mehnat turining ilmiy asoslari va texnologiyasi bilan chuqur tanishish; maxsus amaliy ko‘nikma va qobiliyatlariga ega bo‘lish; turizm sohasida ishlash uchun muhim bo‘lgan shaxsning psixologik va axloqiy fazilatlarini shakllantirish[131]. Bunday ta’lim deganda bitiruvchiga oliy va o‘rta maxsus mutaxassis sifatida ishlashga imkon beradigan bilim, ko‘nikma va qobiliyatlar majmui tushuniladi. Turistik ta’lim muassasasida o‘qitishning muhim sharti bu professional o‘zini o‘zi belgilashdir - kishi kelajakdagi ish joyini tanlash to‘g‘risida qaror qabul qiladi. Bu insonning o‘zini turizm sohasidagi o‘ziga xos kasbiy faoliyat sub'ekti sifatida anglashida namoyon bo‘ladi va shaxsning o‘ziga xos psixologik fazilatlarini va uning qobiliyatining mutaxassisning psixologik talablariga muvofiqligini o‘z ichiga[132] oladi.

Ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida uzluksiz kasbiy ta’lim davlat - mutaxassislarga buyurtmachi (vazirliklar, idoralar, korporatsiyalar), pudratchilar - ta’lim xizmatlarini ishlab chiqaruvchilar (ta’lim muassasalari) va ushbu xizmatlar iste’molchilari o‘rtasidagi iqtisodiy munosabatlarning yagona, yaxlit jarayonidir. (talabalar). Bu jarayon inson hayoti davomidagi faoliyatining ta’lim va ishlab chiqarish traektoriyasini, shuningdek, uning shaxsiy va ijodiy rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni ta’minlovchi ta’lim, ilmiy, kognitiv va ishlab chiqarish jarayonlarining bir qancha alohida, shaxsiylashtirilgan darajalari va bosqichlaridan iborat. insonning mehnat bozorida va umuman davlatning raqobatbardoshligini ta’minlash maqsadidagi qobiliyatlar.

Mintaqalarda turizm sohasida bundan tashqari, ushbu zanjirda oliy kasbiy ta’lim muhim ahamiyatga ega. Turizm ta’limining o‘ziga xosligi uning ko‘p qirraliligidadir. Turli yo‘nalish va mutaxassisliklar bo‘yicha boshqaruv, iqtisodiy, texnologik, texnik, ilmiy va boshqa xarakterdagi bilim va ko‘nikmalarga ega kadrlar tayyorlanadidi. Shu sababli, O‘zbekistonda mintaqalarda turizm ta’limi - bu kadrlar tayyorlash bo‘yicha innovatsion dasturlarni, shu jumladan xorijiy tajribadan

[130]Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017-йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари тўплами. 2017-йил. 6-сон.

.

foydalanishni faol amalga oshirish imkonini beruvchi murakkab, doimiy takomillashtiruvchi mexanizmdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017-йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари тўплами. 2017-йил. 6-сон.

2.Зорин И.В., Зорин А.И. Профессиональное образование и карьера в туризме: учебник для вузов. - М.: Советский спорт, 2005. - 528 с;

3.Зорин И.В. Теоретические основы формирования содержания профессионального туристского образования. - Автореф. дис...д-ра пед. наук. - М., 2001. - 40 с.

4.Зорин И.В., Зорин А.И. Профессиональное образование и карьера в туризме: учебник для вузов. - М.: Советский спорт, 2005. - 528 с,

5.Зорин И.В. Теоретические основы формирования содержания профессионального туристского образования. - Автореф. дис...д-ра пед. наук. - М., 2001. - 40 с.

Mintaqalarda turizm sohasida malakali kadrlarni uzluksiz professional ta’lim tizimi tarkibidagi darajasini taqsimlashning tahlili

Raxmatov Adxam Itolmasovich – Axborot texnologiyalari va menejment universiteti “Iqtisodiyot kafedrasi” i.f.f.d, dotsenti v. b.

Annotatsiya: Maqolada muallif mintaqalarda turistik kadrlarni uzluksiz professional ta’lim tizimi tarkibidagi darajasining taqsimlanishining tahlilini bayon etgan .

Kalit so‘zlar: mintaqa, turizm, professional, malaka, kadr, strategiya, iqtisodiyot, samaradorlik, turoperator, turpaket, turist, kasb-ta’limi , biznes, oliy ta’lim, menejer .

Abstract: In the article, the author describes the analysis of the distribution of the level of the continuous professional education system of tourism personnel in the regions.

Key words: region, tourism, professional, qualification, personnel, strategy, economy, efficiency, tour operator, tour package, tourist, professional education, business, higher education, manager.

ТОҲИР САТТОРОВ	МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТНИНГ ХАЛҚАРО СТАНДАРТИГА МУВОФИҚ СОТИШ ЖАРАЁНИ ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	422
РАХИМОВА ГУЗАЛБЕГИМ МУРОДОВНА	МЕТОДИКА АНАЛИЗА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ	425
RAXMATOV ADXAM ITOLMASOVICH	MINTAQALARDA TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR	426
RAXMATOV ADXAM ITOLMASOVICH	MINTAQALARDA TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLARNI UZLUKSIZ PROFESSIONAL TA’LIM TIZIMI TARKIBIDAGI DARAJASINI TAQSIMLASHNING TAHLILI	430
ОБИД МАМАЮНУСОВИЧ ПАРДАЕВ	ЎЗБЕКИСТОНДА КАМБАҒАЛЛИКНИ АНИҚЛАШНИНГ КЎП ЎЛЧОВЛИ ЯНГИ ИНДИКАТОРЛАРИ	434
NAVRUZOVA FAROG‘AT ABDIHAMID QIZI	AHOLI DAROMDLARINI FISKAL MEXANIZMLAR VOSITASIDA TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY MASALALARI	438

MOLIYAVIY HISOBOT AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA O‘TKAZISHNING NAZARIY, TASHKILIY VA METODOLOGIK MASALALARI

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
MATERIALLARI
(2024 yil 15 noyabr)

“STAP-SEL” MChJ nashriyoti,
Samarqand - 2024.

ISBN: 978-9910-702-29-7

Tasdiqnoma № 033337 (27.07.2022)
Nashrga ruxsat etildi: 18.12. 2024 y.
© “STAP-SEL” MChJ nashriyoti, Samarqand 2024 y.

7804

2024 yilda chop etildi.
Qog‘oz bichimi A5, 60x84 1/16, Ofset qog‘ozi.
“Times New Roman” garniturasi.
Nashr bosma tabog`i 28.37
Buyurtma № 0143A/24. Adadi 50 nusxa

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining matbaa bo`limida chop etildi.
LICENSE № 025316.
REESTR № X-119112.
Manzil: Samarqand shahar, Shoxrux ko`chasi 60-uy.

ISBN: 978-9910-702-29-7

